

מראי מקומות - יבמות

פב:

מי פירות, הם ג"כ שאובין. וא"כ, נהי שמתהפכים ויש להם דין מים, אבל דין השקה אין להם, דאין שייך השקה אלא במים ממש, וא"כ לעולם דינם כמים שאובין [דהא מתהפכים להיות מים, ולא מים כשרים למקוה], וזהו מש"כ רש"י דפסול שאיבה הוא מדרבנן (ע"ש כי קיצרתי).

ג. אלא מאי נישא דיעבד

ולכאנא תמוה, דאם ספק הוא, למה לא יועילו לו הנישואין להאכילו בתרומה מדרבנן, כמו שהוא יכול להאכיל אשתו בתרומה בזמן הזה מדרבנן. ות"ר פרץ, "דודאי להאכיל מצי, שברצון החזיקוהו חכמים זכר כדי שלא יבואו עליו, אבל אם הייתי אומר שיאכילוהו יחשיבוהו כנקבה ויבאו עליו". (וצע"ק, דלכאנא יש סתירה בדיוקים, מצד א' משמע דרק משום דרצו שלא יבוא עליו זכר החזיקוהו כזכר, משמע דבלא"ה לא יהי מקילים עליו להאכילו בתרומה מספק, אבל בסיפא משמע דרק משום שלא יחזיקוהו כנקבה אמרו שלא להאכילו אם זכר נושא, משמע דמן הסתם יאכילו מספק, וצ"ע.) וע"ע בתוס' ישנים דכ' כע"ז. אבל לכאנא עדיין יש להק' לפי מש"כ רש"י, דמה דאמר'י אם נשא נשוי היינו דצריך גט, ולכאנא לפי ר"ל ודאי צריך גט גם מספק אם זכר נושא (וזה ק' רק לרש"י, דלפי הר' פרץ והתנ"י י"ל דמה דאי' במתני' נישא או לא היינו רק לענין אכילת תרומה, אבל לענין גט י"ל דבין אם הוא נושא נקבה ובין אם זכר נושא אותו צריך גט, אבל ברש"י מבואר דאם הוא נושא אשה צריך גט, ואם זכר נושא אותו אי"צ גט, ולכן צ"ע כנ"ל.) וי"ל ע"פ מש"כ המאירי, וז"ל - "אבל לא נישא ודאי אפי' דיעבד, דהו"ל כחציץ מקודשת לי דלא מהני, נושא נמי דיעבד, ודיעבד הוא דמהני דהו"ל כהתקדשי לחציץ דמהני, הא לכתחלה לא משום ספיקא". (ולכאנא הביאור הוא, דאף דספק זכר ספק נקבה הוא, מ"מ הרי יש לו סימני שניהם, וא"כ כשנושא אשה, הו"ל כמו דאמר התקדשי להצד זכרות שיש לי, וזה מהני כמו התקדשי לחציץ, משא"כ אם זכר נושא אותו, הו"ל כמו דאמר התקדשי צד נקבות שלך לי, וזהו כמו חציץ מקודשת דאינה מקדושת. אבל גם זה צ"ע, דהא האי דמקודשת לחציץ מהני, הוא משום דהוי כאילו אומר דהתקדשי לי, אבל אני יכול לישא נשים אחרות, אבל אם הי' באמת לחציץ, לכאנא אין היא מקודשת כלל, וכמבואר בריש קידושין, וצ"ע.)

א. וסבר ר' יוחנן בדרבנן לא בעינן ריבויא וכו'

ויש לעי', לר' יוחנן דס"ל דלא בעינן רוב, מה הדין אם יש רוב לאיסור, האם אז יכולין לומר "שאני אומר" או לא. וכ' הרשב"א (תורת הבית, בית רביעי שער שני כב:) "ושמעתי מיהא דאקשינן ממקוה לר' יוחנן, דאע"ג דלא בעי ר' יוחנן ריבויא, מ"מ שיהו חולין כתרומה מיהא בעיא, דאי לאו הכי לא אמרי' שאני אומר". אולם ע' בבדק הבית שם דכ' על דברים אלו של הרשב"א "ואינו נכון, דכיון דאמר'י בלישנא אחרינא דהוא לישנא בתרא והוא עיקר, שאני התם דאיכא למימר שאני אומר, לא בעינן לא רביי' ולא פלגא, דכיון דאיסורין דרבנן, תולין להקל כל היכא דאיפשר לומר דלא נפל הכא איסורא כלל". ולהלכה, פסק השו"ע (יו"ד קי"א, ב') כשי' הרשב"א לאיסור היכא שיש רוב איסור.

וע"ע ברשב"א שם בהמשך דהק' אהא דמצריכין רוב לשי' ר"ל, ולר' יוחנן עכ"פ צריך להיות לא פחות מרוב, הרי ספק דרבנן הוא, ובעלמא אמרי' דספק דרבנן לקולא, ומ"ש הכא. וכ' "וני"ל דכיון שבדאי נפלה כאן תרומה, אלא שאין ידוע לאי זו, אין אומרים בכי הא ספיקא דרבנן לקולא". וכ' הש"ך (שם ס"ק ו') דלפ"ז היכא שיש כאן ב' חתיכות וקדרה א', שי"ל שלא נפל כלל האיסור לקדרה, י"ל דאפי' אם האיסור רבה על ההיתר יהי מותר.

ב. נתן סאה ונטל סאה כשר

פרש"י, דמייירי בשאר משקין, ואע"ג דחזר ונטל, מהני, עד רוב. וכ' בשו"ת חתם סופר (יו"ד רי"ד, ד"ה והנה ביבמות) דמשמע מדבריו דאם הי' נותן מים שאובין, אז אף מדרבנן לא יהי נפסל [אף טפי מרוב], משום דמדין השקה יהי' נעשה כחלק של המקוה ממש. אבל ק', דכ' רש"י בהמשך דחזינון מכאן דאע"ג דפסול שאיבה מדרבנן, בעיא רובא בכשרות. ותמוה, דמשמע מזה דהפסול כאן הוא פסול שאיבה, וא"כ יהי' הפסול כן במים שאובין ג"כ. ות"י דס"ל לרש"י דאע"ג דבכל התורה כולה אע"פ דמיעוט בטל ברוב, ומתהפך להיות כרוב, הכא לא אמרי' הכי, ואמר'י דכיון דנעשה כרוב, בטל, ולמה. וביאר דמי פירות אלו, מלבד מה שהם